

מצחיק נורא

מאת: יאנוש קורצ'אק, כתבים, כרך ו', עמ' 26-30

תרגום: אורי אורלב

בעל בית בקש להציג את בתו בחברה ולשלח את בנו לחוץ-לארץ לסיום למודיו. ואמר:

- אעלה את שכר הדירה לכל הדירים בביתי.

והעלה.

וחש שביעות רצון האפניית לאנשים שמלאו את חובתם.

כאן מתחילה שורה ארצה של מקרים מצחיקים מאוד...

בבית שהיה שניד לו היתה חנות הלבשה תחתונה ואביזרי אפנה. בעל החנות הצטער מאוד כששמע שמעלים לו את שכר הדירה; אחר כך שקל זמן רב את כל האפשרויות, חשב, בחן, בדק והחליט לבסוף:

- אפטר את אחד המוכרים. על תפירת חלצה אשלים מהיום עשר קופיקות פחות. על תפירת עניבה אשלים מהיום חמש קופיקות פחות. לא אתן השנה שום מענקים.

ואכן נגלה מעל לבו.

מאותו יום נאלצו שבע תופרות של חלצות ושלוש תופרות של עניבות לעבד כל יום שעה נוספת כדי לקבל את אותו שכר שקבלו קודם. משרת החנות נאנח בצער מפני שלא יוכל לרכוש השנה לילדיו עץ אשוח לחג המולד. המוכר פתח לו חנות מכשירי פתיבה ותוף שלוש חדשים אבד את הנדונה שהביאה לו אשתו ואת כל הוננו הקטן. הוא מכר את כל מה שהיה לו והגר עם אשתו ועם ילדיו למנצ'וריה.

באותו בית היתה עוד חנות, מכלת. בעל המכלת הצטער שמעלים לו את שכר הדירה, אחר כך הרהר בדבר עד שהחליט:

- הנקניקים של נקניקביץ טובים, אבל אחוז הרוח קטן; הנקניקים של נקניקובסקי גרועים, אבל הרוח הוא חצי חצי. על לחם ועל לחמניות חלותסקי נותן אחוז גבוה יותר מלחמונביץ. בטיב הקמח והמלח ממילא אף אחד לא מבי; וחלב עם עמילן ועם מים עדין נשאר לבן. במסחר אין סנטימנטים...

בקומה הראשונה, בחזית, גר עורך דין. הוא הצטער כשנודע לו על העלאת שכר הדירה ומסר את הבשורה הרעה לאשתו, והגברת החליטה:

- אני מתפטרת מועד האגדה לקוטנות הקני. אשלים למורה רק ששה רובלים לחדש, ולנער שנותו שעורים פרטיים לזגמוש – שבעה. אבטל את המנוי של הילדים ל"השבועון שלי", ואת המנוי שלי על "הסקירה הפדגוגית"; גם אשכנע את בעלי שישלד את הירחון "בריאות", שאינו נחוץ לעורך דין. הרפד יקבל רק שני זלוטי לזלונות של חלון אחד, ומאחורי "שער הבדל" אתמקח עם הרוכלות עד פלות הנשמה.

המורה בשכר של ששה רובלים נאלצה לקבל על עצמה עוד שעור מחוץ לתכנית ובטלה שעור אחד שנתנה חנם לבנו של שוער בית הדירות שהתגוררה בו. הנער שנתן שעורים פרטיים לזגמוש אמר: "לא רצו לתת יותר, אמא, אבל גם כך יספיק לדמי הרשמה, ואני לא צריך מעיל מפני שהחרף יהיה חם בודאי". והרוכלות בשוק נאנחו על הפגיעה במסחר מפני שעכשו כל אחד רוצה לקנות את הכל בחנם...

בקומה השלישית, באגף השמאלי, התגורר רואה חשבון. באשר נודע לו על העלאת שִׁכְר הדיירה, מהר ללכת אל ידידו ואמר לו: "ספרת לי אתמול על השעתיים בערב; שניתי את דעתי ואני מסכים". הידיד השיב: "נדמה לי שכבר מצאו מישהו, אבל אשתדל". הוא הודיע למעמד האחר שהמשרה תפוסה והמעמד האחר הביא את הבשורה הזאת לאמו האלמנה הקשישה וחסרת ההכנסה....

הרופא מן הקומה השנייה, באגף המקביל, נקרא אל חולה ברחוב שצ'יגלה ולקח ממנו תשלום של רובלים אחדים, מפני שאי אפשר לשחק בפילנתרופיה כאשר בעל הבית מעלה את שִׁכְר הדיירה. ואשתו של החולה, אחרי שהוציאה את הרובל האחרון כדי לשלם עבור הבקור, לא נשאר לה כסף לקנות את התרופה ומשכנה את מטפחתה החמה ולא פדתה אותה עוד.

הפקיד מן הקומה השלישית באגף השמאלי החליט, שאין טעם להתחזות לצדיק כאשר החיים נעשים קשים מיום ליום. מה לעשות: צריך לקחת, כשנותנים – השחד הוא מלה לא יפה, אבל יש בו כמה צדדים חיוביים...

אחד הפסאות ביציע העליון של אולם התאטרון, בהצגת אופרה, נשאר מיתם: יכול היה לשבת שם הידיד מן הקומה הרביעית אלמלא העלו לו את שִׁכְר הדיירה.

המשדד ששכן בחצר השנייה צמצם את סגל העובדים שלו בגלל הוצאות הדיור המאמירות, ופטר את אחד משני השרתים שלו. לשרת המפטר היו שלושה ילדים. מה לעשות, והוא קבל על עצמו עבודה לחלק עתון כלשהו. מכיון שהרווח עקשו רק מחצית מן הסכום שהרווח לפני כן, הוא השפיר פנה קטנה בחדרו לגנן צעיר. אבל הגנן בקר אצל אחותו שילדיה חלו בדיפתריה והדביק במחלה את ילדי השרת ושלשתם נפטרו תוך שבוע אחד, בזה אחר זה....

במרתף הבית גר סנדלר. ממש ברגע שהביא הממנה על הבית את ההודעה העצובה על שִׁכְר הדיירה, בקשה סטשקה מאביה ששנה כדי לקנות מחברת. הסנדלר השיב: "גמרנו. ילדה לא צריכה ללמוד", ושלח אותה ללמוד רקוד – גיסו עבד בתאטרון. ולשוליות שלו צמצם קצת את מנות המזון...

קרו עוד הרבה דברים מצחיקים שונים. מקרים מצחיקים כאלה היו יותר מאלה ויותר משלשת אלפים. התוצאות של מקרים אלה ימשכו עד סוף העולם.

הסנדלר אבד את שלשת ילדיו, זאת אומרת שמתי גם ילדי הילדים הללו, ונכדיהם, ונכדי נכדיהם שהיו ממלאים בודאי תפקיד כלשהו בחיי משפחות אחדות, כלומר בחלק קטן של האנושות.

תשאלו בודאי:

- אבל מה מצחיק כאן את המחבר?

- אני רואה כאן הרבה מאוד דברים מצחיקים.

בשביל בתו של בעל הבית שאביה מבקש להציגה בחברה, בשביל בנו החיב לסיים את חק המודיו בחוץ לארץ – בלי להפיר אותם כלל, עובדות הדיירות של אבא שלהם, שתופרות בקצה השני של העיר. שוליות הסנדלר מקבלים פחות אכל. לילדיו של משרת החנות לא יהיה עץ בחג המולד. לתלמיד לא יהיה מעיל. בגללם אבדו כתבי עת את המנויים שלהם, האגדה לקיטנות קיץ – חברה; אולם התאטרון – צופה אחד באופרה; הרוכלות בשוק – חלק מרווחיהו; בן האלמנה – את המשרה שצפה לה במשך שנה שלמה.

למענם נפטרו שלושה ילדים. ילדה אחת נשלחה ללמוד רקוד. בגללם יקבלו לקוחות חנות המכירת קמח גרוע ויותר מים בחלב. בגללם אבדו שני מפעלים הגונים, מאפיה ויצרן נקניקים, את המפיץ שלהם.

האם זה לא מצחיק?

ישראל קורצ'אק
إسرائيل تقرأ كورتشاك

כְּדִי לְהַצִּיג עֲלֵמָה אַחַת בְּחִבְרָה וּכְדִי שְׁנַעַר אֶחָד יְסִים אֶת לַמּוֹדִיו אֲבָד חֶלֶק קָטָן שֶׁל הָאֲנוּשׁוֹת
חֶלֶק מִמִּשְׁפְּרֵתוֹ אוֹ אֶת כָּלָה, אֲבָד יִשָּׁר, לַמּוֹדִים, מְזוֹן בְּרִיא, אֲפֵלוּ אֲבָד אֶת חַיּוֹ.

לְמַעַן נִלְקַחָה יִלְדָּה מִשְׁלַחַן הַלַּמּוֹדִים וְנִשְׁלַחָה לְלַמֵּד לְרִקְדָּה.

הַמַּצְחִיק בְּכָל זֶה הוּא שֶׁבַעֲל הַבֵּית אוֹ יִלְדֵי בְּכָל אֵינָם יוֹדְעִים עַל כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהֵם הִיוּ
מוֹתְפָּלָאִים אִם הִנֵּה מִיִּשְׁהוּ מְסַפֵּר לָהֶם שְׂאִי שֵׁם בְּקֶצֶה הַשָּׁנִי שֶׁל הָעִיר, תּוֹפֶרֶת עֲנִיָּה מְקַרֶּבֶת אֶת
עֲצָמָה לְמַעַן.

זֶה מַצְחִיק עַד כְּדִי כִּד שֶׁאֲפֵלוּ הוֹמורִיסְטוֹן הִנֵּה פּוֹרֵץ בְּבִכִּי מַעֲמֶק הַלֵּב. וְהֵאֵם דְּמַעוֹתָיו שֶׁל
הוֹמורִיסְטוֹן אֵינָן מַצְחִיקוֹת מְאֹד?

